

Biblioteksplan för Örebro kommun från 2022

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Beslutad av Kommunfullmäktige, den 25 oktober 2022, § 185

Övertagande av dokumentansvar beslutad av Kultur- och fritidsnämnden, den 17 februari 2023, § 36

Dokumentansvarig på politisk nivå: Kultur- och fritidsnämnden

Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Verksamhetschef Örebro bibliotek

Sammanfattning

Örebro kommun har utarbetat denna biblioteksplan för att ge närmare besked om de kommunala biblioteksverksamheternas inriktning, omfattning och samverkan. Vidare syftar planen till att öka medborgarnas och allmänhetens insyn i biblioteksverksamheten och ge både nulägesbeskrivningar och strategier inför framtiden. Biblioteksplanen är ett politiskt kommunövergripande styrdokument för biblioteksverksamhet med kommunal huvudman och regleras i Bibliotekslagen. Med biblioteksverksamhet avses såväl den process som den infrastruktur (till exempel biblioteksdatasystem) som finns inom kommunen för att driva bibliotek, oavsett form och placering i den kommunala organisationen.

Fokus ligger på biblioteksverksamhet kopplad till det allmänna biblioteksväsendet, så som det beskrivs i bibliotekslagen och skollagen.

Biblioteksplanen är antagen av kommunfullmäktige och ersätter tidigare plan som rör det kommunala biblioteksväsendet.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Nämndernas ansvar.....	5
Övriga offentligt finansierade bibliotek i Örebro	5
Inriktning.....	5
"...verka för det demokratiska samhällets utveckling	6
genom kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning"	6
Främja litteraturens ställning.....	6
Främja intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning	6
Främja intresset för kulturell verksamhet i övrigt.....	6
Prioriterade målgrupper	7
Samverkan.....	8
<i>Inriktningsmål för samverkan.....</i>	<i>8</i>
Uppföljning.....	8
Folkbibliotek	9
Örebro bibliotek.....	9
Folkbiblioteket som kulturbärare	10
Medier och tjänster	10
Lässtimulans	10
Lässtimulans för prioriterade grupper	10
Barn och unga	10
Nationella minoriteter och annat modersmål	10
Funktionsnedsättning	11
Folkbiblioteket som informationsbärare.....	11
Samhällsinformation till allmänheten	11
Folkbibliotekets digitala bibliotek	11
Dagstidningar och facktidsskrifter.....	12
Konsumentjuridisk rådgivning.....	12
Folkbiblioteket som kunskapsbärare	12
Kompetens	12
Digital delaktighet	12
Publika datorer och internet	13
Webbtjänster.....	13
Folkbiblioteket som plats för eget skapande.....	13
Folkbiblioteket som mötesplats.....	13
Skolbibliotek	14
Bilagor	15
Bibliotekslag (2013:801)	15
Facktermer	18

Inledning

Det är kommunens övergripande strategier och budget samt det kulturpolitiska programmet för Örebro kommun som tillsammans med 2014 års bibliotekslag ligger till grund för biblioteksplanen.

Eftersom Örebro kommun ska kännetecknas av medmänsklighet, solidaritet, rättvisa, frihet och värdighet när det gäller arbetet med mänskliga rättigheter, återspeglar biblioteksplanen tankegodt även från UNESCO:s folkbiblioteksmanifest och skolbiblioteksmanifest samt inte minst FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. En stor vikt läggs också vid barnrättslagen.

Nämndernas ansvar

De kommunala biblioteksverksamheterna är organiserade efter sina uppdrag.

Kulturnämnden ansvarar för folkbiblioteken.

Grundskolenämnden ansvarar för grund- och grundsärskolans bibliotek.

Gymnasienämnden ansvarar för gymnasieskolans och gymnasiesärskolans bibliotek.

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för biblioteksservicen till vuxenstuderande i de egna verksamheterna.

Vård- och omsorgsnämnderna samt funktionsstödsnämnden ansvarar för att utifrån bibliotekslagen definiera nivån på biblioteksservice till äldre och personer med funktionsnedsättningar inom de egna verksamheterna.

Ansvariga nämnder tar fram handlings- och åtgärdsplaner för den egna biblioteksverksamheten.

Övriga offentligt finansierade bibliotek i Örebro

I Örebro finns även offentligt finansierade bibliotek i regional och statlig regi. Här finns även Örebro universitetsbibliotek som primärt är till för studerande på universitetet, men som också är tillgängligt för allmänheten. Region Örebro har bibliotek som vänder sig till medarbetare inom Region Örebro, patienter, anhöriga samt elever vid folkhögskolor. Biblioteksverksamheten vid Regionbiblioteket i Örebro län syftar till att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Inriktning

Kärnan i kommunens biblioteksverksamhet ska vara tillgänglighet. Tillgänglighet ska känneteckna både den fysiska och den digitala miljön.

Biblioteksverksamheterna ska ha funktionella lokaler som är anpassade för alla. På samma sätt ska den digitala biblioteksverksamheten präglas av användarvänlighet med åtkomst till digitala medier anpassade efter olika behov.

Med tillgänglighet menas även närheten till ett bibliotek. Tillgången till bibliotek ska vara god i hela kommunen. Örebro växer och vid planering av nya stadsdelar är bibliotekets representation viktig.

Oavsett vilka bibliotekstjänster användarna utnyttjar ska de mötas med respekt och lyhördhet. Biblioteksverksamheterna ska därför präglas av hög kompetens, stor relevans och en lyhördhet som kontinuerligt och flexibelt möter biblioteksanvändarnas behov.

All verksamhet i det allmänna biblioteksväsendet ska kännetecknas av:

- ett demokratiskt förhållningssätt där alla kan känna sig välkomna oavsett könsidentitet, sexuell läggning, etnicitet, ålder, religion, funktionsnedsättning och bli bemötta på lika villkor.
- hög kompetens, relevans och lyhördhet som får till effekt att biblioteken utgår från ett användar- och brukarperspektiv.
- ett läsfrämjande förhållningssätt som initierar, stimulerar och stödjer läslust och läsutveckling.
- en mångfald i utbudet av aktiviteter och media så att alla har en möjlighet att tillgodogöra sig dessa och på olika sätt stödja och synliggöra den kulturella mångfalden.
- ett hållbarhetsperspektiv, där medvetenhet skapas kring de faktorer och beteenden som möjliggör ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle.

”...verka för det demokratiska samhällets utveckling

genom kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”

Biblioteksverksamheterna intar en neutral hållning i förhållande till innehållet i den information och de medier som tillhandahålls. Verksamheten syftar till att understödja ett fritt meningsutbyte. Biblioteksverksamheten ska präglas av öppenhet för olika perspektiv och stå fri från censur eller andra hindrande åtgärder.

Främja litteraturens ställning

Litteraturens ställning har en grundläggande betydelse för det demokratiska samtalet, för utbildning och forskning och för kulturell verksamhet.

Alla som bor i Örebro kommun ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Biblioteksverksamheterna är således ett av Örebro kommuns verktyg för att genomföra de nationella målen för litteratur- och läsfrämjande.

Begreppet litteratur inkluderar alla genrer och format. Det innefattar skön- och facklitterära böcker såväl fysiskt som digitalt, men även andra former där det skrivna ordet förmedlas, till exempel tidningar och tidskrifter.

Främja intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning

Individens strävan efter fördjupning och personlig utveckling är centralt i biblioteksverksamheternas arbete. Bildning kan ta sig uttryck i former för skapande tillsammans med andra eller på individuell nivå.

Främja intresset för kulturell verksamhet i övrigt

Biblioteksverksamheterna fungerar som vägledare i sökandet efter olika kulturella uttryck, som litteratur, musik, teater, dans och film. Biblioteksverksamheternas roll som förmedlare och vägledare är särskilt viktig för grupper som saknar ekonomiska eller andra förutsättningar att själva hitta efterfrågade medier och ta del av eller delta i kulturupplevelser.

Biblioteksverksamheterna i Örebro kommun ska därför vara levande kulturarenor där olika kulturyttringar kan mötas.

Prioriterade målgrupper

Biblioteksverksamheterna i Örebro kommun ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Verksamhetsansvariga är enligt diskrimineringslagen skyldiga att vidta skäligen åtgärder för att biblioteksverksamheten ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Samverkan

Enligt § 14 bibliotekslagen ska bibliotek och bibliotekshuvudmän i det allmänna biblioteksväsendet samverka. All samverkan ska sträva mot att öka tillgängligheten till biblioteksverksamheterna för allmänheten, barn och skolelever.

Biblioteksverksamheterna i Örebro bygger en stor del av sin verksamhet på samverkan med andra aktörer. Samverkan ska ske såväl inom kommunen och den egna förvaltningen som med andra aktörer som folk- och skolbibliotek, friskolor, civilsamhället och organisationer.

Särskilda former för samverkan finns med Region Örebro län kring biblioteksinfrastruktur och projekt. Tillsammans med nationella och statliga aktörer ska biblioteksverksamheterna medverka i nationell samordning kring strategiska utvecklingsområden.

Biblioteksverksamheterna finns representerade i formella konstellationer som berör allmänhetens välfärd som till exempel partnerskap och områdesgrupper och andra sektorsövergripande aktiviteter och åtaganden.

Inriktningsmål för samverkan

Där det är möjligt ska samverkan ske vid gemensam kompetensutveckling för personal med uppdrag inom de olika biblioteksverksamheterna.

Det skrivna kulturarvet och det bibliotekspedagogiska arbetet ska främjas i samarbete mellan biblioteken och med andra intressenter.

Samverkan ska ske mellan nämnder och förvaltningar så att biblioteksresurser tas tillvara. Samverkan ska vidareutvecklas för att främja kultur, information och lärande.

Uppföljning

Det åligger varje ansvarig nämnd att årligen följa upp sin del i biblioteksplanen och åtgärda vid behov utifrån resultat.

Kulturnämnden ska årligen initiera en gemensam uppföljning och analys av nämndernas samlade resultat.

Folkbibliotek

Folkbiblioteken är idag kommunens mest besökta offentliga rum och har stort förtroende bland allmänheten. Alla har rätt att vistas där, besökaren behöver inte göra eller prestera något. Inramningen är ideologiskt och religiöst neutral, framtoningen ickekommersiell. På detta sätt är folkbiblioteken unika som platser.

Folkbiblioteken i Örebro kommun består 2021 av ett stadsbibliotek och nio stadsdels- och landsbygdsbibliotek. Därtill kommer två bokbilar och en utlåningsstation. Biblioteksverksamhet bedrivs i stadsdelarna Baronbackarna och Norrby genom samverkan med fritidsgårdarna. Verksamhet bedrivs även i samarbete med familjecentraler och förskolor i hela kommunen.

Utanför denna organisation finns även ett folkbibliotek som drivs på entreprenad av studieförbunden Sensus och KFUM. Även om verksamheten där drivs på entreprenad så ansvarar kommunen för att utövaren följer bibliotekslagen.

Folkbibliotekets övergripande mål och uppdrag presenteras årligen i kulturnämndens verksamhetsplan och budget. Därefter tas mål- och aktivitetsplaner fram på enhetsnivå.

Bibliotekets uppdrag är att tillhandahålla information i form av fysiska och digitala medier. Arrangemang och kulturaktiviteter är en viktig del av det läsfrämjande och uppsökande arbetet. Verksamheten utgår i första hand från de målgrupper som är prioriterade enligt bibliotekslagen.

Folkbibliotekets långsiktiga inriktningsmål, som beskrivs nedan, ligger till grund för verksamhetens årliga planering under planperioden

Örebro bibliotek

För att kunna svara mot allmänhetens behov och förväntningar arbetar kultur- och fritidsförvaltningen med hållbar och långsiktig verksamhetsutveckling.

Det är viktigt att erfarenheterna från den befintliga samverkan med fritidsgårdar inom verksamhetsområdet Fritid ungdom tas tillvara både när det gäller utveckling av befintliga stadsdelsbibliotek och i den framtida planeringen.

För att öka tillgängligheten till bibliotek används modellen *meröppet* i många kommuner. Det innebär att bibliotekslokalen är tillgänglig för allmänheten med självservice, utan personal på plats.

Inriktningsmål

Folkbiblioteket ska undersöka förutsättningarna för att samlokalisera bibliotek med andra kommunala verksamheter som skola, fritidsgård eller kulturskola.

Folkbiblioteket ska undersöka förutsättningar för etablerande av *meröppna* bibliotek.

Folkbiblioteket ska, tillsammans med Kulturskolan och andra aktörer inom kultur- och fritidsförvaltningen, identifiera fler områden att samverka kring.

Folkbiblioteket som kulturbärare

Medier och tjänster

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Detta uttrycks i mediepolitiken som uppdateras vartannat år och som beslutas av Kulturnämnden.

Biblioteken ska verka för att föra ut biblioteksverksamhet, medier och information, på platser där människor vistas.

Inriktningsmål

Antalet platser utanför biblioteket där folkbiblioteksverksamhet bedrivs ska öka.

Folkbiblioteket ska stödja språkutvecklingen hos medborgare med utländsk bakgrund samt hos barn och ungdomar genom samarbete med förskola, fritidsgårdar, föreningsliv och organisationer.

Antalet samarbetsformer och samarbetstillfällen ska öka.

Lässtimulans

Folkbiblioteket ska arbeta läsfrämjande för en ökad läsutveckling och läsförståelse. Verksamheten ska i första hand utgå från de målgrupper som är prioriterade enligt bibliotekslagen.

Inriktningsmål

Folkbiblioteket ska arbeta med läsfrämjande aktiviteter utifrån en läsfrämjandeplan som beslutas årligen av bibliotekschef.

Lässtimulans för prioriterade grupper

Barn och unga

Folkbiblioteket ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Inriktningsmål

Folkbiblioteket ska använda ett målinriktat, experimenterande och metodutvecklande arbetssätt.

Barns och ungas biblioteksanvändning ska prioriteras.

Nationella minoriteter och annat modersmål

Folkbiblioteket ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska genom att erbjuda litteratur på olika språk och på lättläst svenska. Örebro kommun ingår även i det finska förvaltningsområdet, vilket innebär ett särskilt ansvar.

Örebro kommun jämställer det svenska teckenspråket med övriga nationella minoritetsspråk vilket innebär att biblioteket erbjuder service och aktiviteter på teckenspråk alternativt teckentolkat till svenska.

Inriktningsmål

Folkbiblioteket ska utöka biblioteksservicen till de nationella minoriteterna inklusive teckenspråkiga, och för personer som har annat modersmål än svenska.

Antalet språk som bibliotekspersonalen behärskar ska öka.

Bibliotekspersonalens kompetens inom svenskt teckenspråk ska förstärkas.

Funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning ska ges tillgång till folkbibliotekets kulturutbud genom anpassade medier och tekniska hjälpmedel. Så långt det är möjligt ska tillgången till folkbibliotekens lokaler och webbsidor vara anpassade efter de behov som finns för personer med funktionsnedsättning.

Inriktningsmål

Alla biblioteksenheter ska ge talboksservice och kunna registrera användare hos MTM, Myndigheten för tillgängliga medier.

Biblioteket ska erbjuda biblioteksservice genom bokdepositioner och bokbilsbesök till äldreboenden.

Bibliotekets talboksverksamhet skickar talböcker till de talbokslåntagare som inte själva tar sig till biblioteket och som inte använder egen nedladdning.

Folkbiblioteket som informationsbärare

Samhällsinformation till allmänheten

Folkbiblioteket är en samhällsviktig förmedlare av information till allmänheten. Samhällsinformation kan ges i fysisk och digital form, även i form av föreläsningar och möten.

Kommunal information förmedlas i samarbete med kommunens servicecenter. Samhällsinformationen som förmedlas från myndigheter och andra offentliga institutioner ska i möjligaste mån finnas tillgänglig både på lätt svenska, nationella minoritetsspråk, teckenspråk och andra språk som talas i Örebro kommun.

Inriktningsmål

Folkbiblioteket ska i samarbete med kommunens servicecenter bidra till att upprätthålla en god samhällsservice till alla kommunens medborgare.

Biblioteket ska vara en mötesplats för demokratiska debatter, dialoger och samtal.

Folkbibliotekets digitala bibliotek

Folkbiblioteksverksamhet ska bedrivas både fysiskt och digitalt.

Inriktningsmål

Folkbiblioteket ska arbeta aktivt för att främja interaktion mellan biblioteket och biblioteksanvändarna via webbtjänster och sociala medier.

Dagstidningar och facktidskrifter

Via folkbiblioteket har allmänheten åtkomst till ett brett urval av nationella och internationella tidningar och tidskrifter. Dessa kan erbjudas fysiskt eller i digital form.

Inriktningsmål

Användningen av webbaserade tjänster för tidningsläsning ska öka.

Biblioteksenheterna ska ha tillgång till de nyhetstidningar som har relevans för närområdet.

Konsumentjuridisk rådgivning

Konsumentjuridisk rådgivning är en del av folkbiblioteksverksamheten. Verksamheten syftar till att genom lättillgänglig och tillförlitlig konsumentinformation vara ett stöd för konsumenter att göra aktiva och medvetna val.

Inriktningsmål

Antal förebyggande aktiviteter ska öka.

Folkbiblioteket som kunskapsbärare

Folkbiblioteket är en del av folkbildningen och det informella lärandet. Folkbiblioteket spelar en viktig roll i det livslånga lärandet.

Kompetens

Folkbiblioteksverksamheten kan, med hjälp av personalens breda kompetens, bidra till medie- och informationskunnighet. Bibliotekspersonalen ska fungera vägledande för att överbygga de digitala klyftorna i samhället.

Inriktningsmål

I folkbiblioteksverksamheternas kompetensplan ska behoven av fortsatt kompetensutveckling lyftas när det gäller medie- och informationskunnighet, teckenspråk, litteraturförmedling, läsfrämjande arbete och bemötande.

Digital delaktighet

Folkbiblioteket ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Folkbiblioteket ska därför arbeta för att biblioteksverksamhet blir en självklar del i samhällets arbete med att överbygga den digitala klyftan och därmed främja allas möjligheter till kulturupplevelser, bildning och att utveckla sina skapande förmågor.

Inriktningsmål

Biblioteket ska arbeta med digital folkbildning, medie- och informationskunnighet.

Folkbiblioteket ska genomföra aktiviteter tillsammans med civilsamhället för att öka allmänhetens digitala delaktighet. Informationsinsatser angående internetanvändning erbjuds i första hand till de prioriterade målgrupperna enligt bibliotekslagen.

Publika datorer och internet

Folkbiblioteket erbjuder allmänheten tillgång till publika datorer för bland annat informationssökning och utskrifter. Folkbiblioteket erbjuder allmänheten gratis åtkomst till internet.

Webbtjänster

Genom folkbibliotekets erbjuds allmänheten åtkomst till webbaserade nättjänster.

Inriktningsmål

Allmänhetens användning av bibliotekets digitala tjänster ska öka.

Folkbiblioteket som plats för eget skapande

Det gemensamma skapandet kan överbrygga kunskaps- och generationsklyftor och sociala konstruktioner som kön, klass och etnisk tillhörighet.

Inriktningsmål

Folkbiblioteken i kommunen ska genom bibliotekets makerspaceverksamhet, barnboksbilen och tillsammans med andra aktörer utgöra en samlingspunkt för allmänhetens skapande på fritiden.

Folkbiblioteket som mötesplats

Folkbiblioteket är en arena för gemenskap och utbyte av erfarenheter och tankar. Genom dess tillgänglighet och utformning stimulerar det till samtal och konstruktiva möten mellan människor och olika samhällsgrupper.

Folkbiblioteket är en viktig faktor för att främja integration. Det kan skapa ökad förståelse och brobyggande mellan olika grupper och kulturer samt även synliggöra samhället i ett globalt sammanhang. Folkbiblioteket är en fristad och ett forum där allmänheten ska ha möjlighet till insyn, delaktighet och inflytande över samhällsutvecklingen på det lokala planet.

Inriktningsmål

Folkbiblioteket ska genomföra arrangemang som stödjer konstruktiva möten och skapar debatt med syfte att uppnå folkbibliotekets mål för demokrati och fri åsiktsbildning.

Folkbiblioteket ska med öppettider och utformning uppmuntra till möten mellan människor.

Skolbibliotek

Skolbibliotekens uppgifter regleras i 2 kap. 36 § Skollagen (2010:800): Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Kravet på att elever ska ha tillgång till skolbibliotek gäller för såväl kommunala som fristående skolor.

Den kommunala vuxenutbildningen finns inte med bland de skolformer som enligt skollagen ska ge elever tillgång till skolbibliotek. I läroplanen för vuxenutbildningen (reviderad 2017) anges bland annat eleverna ska ”kunna använda bibliotek och deras resurser”, varför vuxenutbildningens biblioteksverksamhet också ingår i begreppet skolbibliotek i denna biblioteksplan.

Det är ytterst huvudmannens ansvar att utbildningen genomförs enligt skollagen. Det är rektors ansvar att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Inriktningsmål

- Skolbibliotek ska finnas på rimligt avstånd i ändamålsenliga lokaler och vara tillgängliga under skolåret.
- Skolelever ska mötas av kompetent personal vid sina besök på skolbiblioteket.
- Förskola och folkbibliotek ska utveckla samarbetet för att stimulera läslusten hos barnen och tillsammans hitta former för att utveckla barnens språk.
- Etablering av integrerad skol- och folkbiblioteksverksamhet ska formaliseras i avtal.
- För att kunna arbeta långsiktigt och hållbart med skolbiblioteksutveckling ska ansvariga för grundskolornas bibliotek tillsammans bygga upp en samverkansorganisation för skolbiblioteken. Ett enhetligt bibliotekssystem inom grundskolornas bibliotek skulle underlätta flödet av litteratur mellan skolorna. På så sätt kan mediebeståndet utnyttjas mer effektivt.
- Samtliga bemannade skolbibliotek ska ha sökt regeringens tillstånd att producera talböcker.

Bilagor

Bibliotekslag (2013:801)

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, landstingen, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar landstingen och de kommuner som inte ingår i ett landsting.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag.

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på 1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och 2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen.

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Facktermer

Allmänna biblioteksväsendet

Är all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrigt offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Biblioteksdatasystem

Bibliotekets katalog, beståndsuppgifter och information om bibliotekskortsinnehavare.

Biblioteksenhet

Kan t.ex. vara huvudbiblioteket eller ett stadsdelsbibliotek.

Bibliotekshuvudmän

Den politiska ledning som ansvarar för biblioteksverksamheten.

Biblioteksverksamheter

Används i biblioteksplanen som ett samlingsnamn för alla typer av bibliotek om inte annat anges, se folk-, skol-, gymnasie- och huvudbibliotek.

Bokbil

Folkbibliotekets mobila verksamhet som riktas till landsbygden, förskolor, äldreboenden och boken kommer.

Boken kommer

En del av bibliotekets uppsökande verksamhet till äldre.

E-böcker

Böcker som utges i elektroniskt format för att läsas med hjälp av läsprogram via dator, mobiltelefon eller surfplatta på bildskärm.

Fjärrlån

Lån av medier från bibliotek med annan huvudman.

Folkbibliotek

Bibliotek som drivs av kommuner och som vänder sig till allmänheten.

Huvudbiblioteket

Biblioteket som har centrala och gemensamma funktioner för hela folkbibliotekssystemet. Kallas även Stadsbiblioteket.

Landsbygdsbibliotek

Stationära folkbibliotek som vänder sig till boende på landsbygden

Medborgardialog: en styrprocess där förtroendevalda tillsammans med ansvariga tjänstemän för ett samtal om verksamhetsutveckling med allmänheten.

Meröppna bibliotek

Folkbibliotek som är tillgängliga för allmänheten även under obemannade tider.

Skolbibliotek

Bibliotek som vänder sig till elever och pedagoger.

Talbok

Inläst bok i som enlighet med ett undantag i Upphovsrättslagen erbjuds personer med läshandikapp som till exempel dyslexi eller nedsatt synförmåga.

Stadsdelsbibliotek

Folkbibliotek som i första hand vänder sig till närområdet.

Uppsökande biblioteksverksamhet

Biblioteksverksamhet som genomförs utanför bibliotekets fasta lokaler. Till exempel genom folkbibliotekets bokbil.

Digitala bibliotek

Biblioteksverksamheter som nås och används via Internet.